

խլում են նորանից ժամանակի մեծ մասը: Նորա կարգադրութեան մէջ մնում է խիստ փոքրութիւն: Բայց այդ սակաւ մնացուածը ևս այնքան վրդովում է նորան, այնպիսի օտարոտի շփոթութեան մէջ է ձգում նորան, որ նա կամենում է առաւել շուտով վաճառել նորան: Նա վշտանում է այդ մնացորդով, որի մէջ ստիպուած է ապրել իւր հետ, մտախոհ լինել իւր վերայ: այդ պատճառաւ ամենայն կերպով աշխատում է մոռանալ իւրեան, և ոչ մի բանի վերայ մտախոհ չլինելով, անցուցանում է այնչափ կարճ և այնչափ ժանկազին ժամանակը զբաղմունքների մէջ, որոնք արգելում են նորան մտախոհ լինել իւր վերայ:

Ահաւասիկ մեր աշխատարի հոգածութեան աղբիւրը, և այն բանի՝ որին անուանում ենք զբաղմունք կամ ժամանակ անցուցանել: Արդարեւ, միայն և մտածում ենք՝ ի՞նչպէս անցուցանել ժամանակը, կամ աւելի լաւն ասել՝ չզգալով մեզ ինքեանցս, և կամաւ կորուսանում ենք այդ ժամանակը, որպէս զի կարողանանք փախչել ձերքին տհաճութիւնից և սրտնեղութիւնից, որը կը պատճառէր մեզ՝ մտախոհ լինել մեր վերայ:

Հոգեւոր մէջ չկայ այնպիսի բան, որով կարողանար նա բաւականութիւն ստանալ: Ամենայնի՛ ինչ որ գտանվում է նորա մէջ, պատճառում է միայն նեղութիւն: Ակամայաբար ազատվում է այսպէս ասել՝ իւրեանից, և փնտրում է արտաքին զբաղմունքների մէջ առիթ՝ մոռանալու իւրեան: Այդ ինքնամոռացութեան մէջն է կայանում բոլոր նորա երջանկութիւնը: Կամի՞ք արդեօք ասկերջանիկ կացուցանել նորան, բռնադատեցէ՛ք նորան՝ յետոյ դառնալ իւր մէջ, և մնալ իւր հետ:

Խիստ երիտասարդ տարիներից սկսած, զնում են մարդիկների վերայ բռն հոգածութիւնների, պատուի, իւրեանց ստացուածների, մինչև անգամ՝ իւրեանց ազգակիցների պատուի և ստացուածների համար: Չարչարում են նորանց՝ լեզուների, դիտութիւնների, արհեստների և մարմնավարժութիւնների ուսումնասիրութիւններով: Ծանրաբեռնում են նորանց՝ գործերով: Թեկադրում են նորանց՝ թէ նորանց երջանկութիւնը կախուած է

միայն նորանից, որ նորանք կարողանան իւրեանց մտքով (տէլքով) և աշխատութիւններով պահպանել իւրեանց ստացուածը և պատիւը, այլև ստացուածը և պատիւը իւրեանց բարեկամների, և թէ՛ ամենափոքր զանցառութիւնն անգամ կարող է պատճառել նորանց վտանգ: Յանձնում են նորանց այնպիսի պարտականութիւններ և գործեր, որոնց համար պիտոյ է զբաղուիլ նոյն իսկ առաւօտից: Ահա, կ'ասէ՛ք դուք, օտարոտի եղանակ երջանիկ կացուցանելու նորանց, ի՛նչպէս ապա ուրեմն կարողանալ առաւել լաւ վատարազ կացուցանել նորանց: Դուք կամի՞ք իմանալ ինչ պիտոյ է դորա համար առնել. արժէ միայն ի բաց բառնալ նորանցից հոգածութիւնները: այդ ժամանակ նորանք կտեսնեն իւրեանց, և կսկսեն մտածել իւրեանց վերայ, իսկ այդ նորանց համար ամենէն անտանելին է: Այժմ անգամ ծանրաբեռնուած գործքերի այդպիսի բազմութիւնով, եթէ մնում է նորանց մի բոլոր հանգստութեան, նորանք աշխատում են կորուսանել և նորան որեւիցէ զուարճութեան մէջ, որը կ'զբաղեցուցանէր նորանց, և կ'հեռացուցանէր նոյն իսկ իւրեանցից:

Ահա՛ թէ ինչո՞ւ երբ սկսայ քննել մարդիկների բազմատեսակ ունայնութիւնները, վտանգները, տառապանքները, որոնցը ենթարկվում են զրան*) առաջև, պատերազմների մէջ, հետամուտ լինելով իւրեանց փառասէր դիտաւորութիւններին, որոնք ծնուցանում են այնքան վէճեր, կիբքեր, այնքան վնասարեր և զժրաջգ գործառնութիւններ. ես բազում անգամ կրկնեցի՛ թէ մարդիկների բոլոր տառապանքը յառաջանում է չգիտնալուց հանդարտ նստել մի սենեակի մէջ: Այն մարդը, որ ունի բաւական կարողութիւն հանդարտ ապրելու, եթէ գիտնար մնալ տան մէջ, եթէ չկանէր այնտեղից ծովամուխ լինելու կամ ամբոցի վերայ յարձակուելու, և եթէ կամենար միայն հասարակ

(*) Դ՛ռն այստեղ հասկանում ենք որեւիցէ թաղաւորի իւր պալատաւորներով հանդերձ: Եւրոպական քաղով կարող ենք ասել նոյնպէս Ինքնէն՝ Վերջինս պարտաւորում է իւր մէջ եւ նախարարութիւն:

ապրել, նա սակաւ անգամ կ'կարօտանար այդպիսի վտանգաւոր զբաղմունքներով:

Բայց երբ զմենցի այդ աւելի ուշադրութիւնով, ես տեսայ որ մարդիկներին զգուանքը միայնութիւնից և անզորութիւնից յառաջանում է խիստ էական պատճառից, այսինքն է բնական թշուառութիւնից մեր թող և վախճանական զոյացութեան, և մինչև այն աստիճան ողորմելի, որ ոչինչ չէ կարողանում մեզ սփոփել, եթէ ոչինչ չէ խանգարում մեզ մտախոհ լինել նորա վերայ, և եթէ մենք տեսանում ենք ինքներին:

Իմ խօսքս նորանց վերայ է միայն, որոնք նա յում են իւրեանց վերայ առանց ամենայն կշիռի: Խորհրդածութեան, Քրիստոնէական ուսումի հրաշագործութիւններից մինը նորա մէջն է ամփոփւում, որ հաշտեցուցանում է մարդուս իւր հետ, հաշտեցուցանելով նորան Աստուծոյ հետ: Համբերելի է առնում նորա համար հայեցուածքը իւր վերայ, և թողատուում է շատերին գտանել առաւել բերկրութիւն միայնութեան և հանդիսատիւն մէջ, քան թէ մարդկային աղմուկների և յարարերութիւնների մէջ: Հաւատք արտադրում է (յառաջ է բերում) այդ սքանչելի գործերը, չ'թողնելով մարդուն իւր մէջ, այլ եղակաւ նախաբար բարձրացուցանելով նորան առ Աստուծոյ, և պահպանելով նորան զգացողութեանը մէջ իւր տկարութիւնների՝ յուսով մի ոչինչ, որը պարտ է աղատել նորան նորանցից (տկարութիւններից) կատարելապէս: Բայց մարդիկներին, որոնք ներգործում են միայն իւրեանց յոգնութիւնների և բնութիւնի թերադրութիւնով, անկարելի է մնալ անզորութեան մէջ. որը հարկադրում է նորանց հայեցող լինիլ (Созерцать) և տեսանել իւրեանց, չգառնալով իսկոյն որս տիրականութեան և սրտնեղութեան: Այն մարդուն, որը սիրում է իւրեան, ամենից անտանելի է լինիլ իւրեան հետ: Նա աշխատում է միայն իւր համար, և ոչինչ բանից չէ այնպէս փախչում, որպէս իւրեանից. որովհետեւ երբ որ տեսանում է իւրեան, նա չէ տեսանում իւրեան այնպէս, որպէս ցանկանում էր, և գտանում է իւր մէջ անսխալելի անկատարելութիւնների մթութիւն, ճշմարիտ և հաստատուն բարիքների սակա-

սութիւն, որին ոչինչ կերպով չէ կարող փոխարինել:

Անտրեցէք որեւիցէ ձեզ հաճոյական կեցութիւն, և միացուցէք նորա մէջ բոլոր բարիները և բոլոր բերկրութիւնները, որոնք ձեր կարծիքով կարող են մարդուն յագեցուցանել. եթէ նա որին կ'զենեն այդ կեցութեան մէջ, լինի առանց պարապման, և առանց զբաղման, և եթէ թող տան մտախոհ լինելու այն բանի վերայ թէ ի՞նչ է նա, այդ խաւարին երանութիւնը չէ կարող պահպանել նորան. նա անկանում է անշուշտ դառն մտածութիւնների մէջ ապագայի վերայ. և եթէ չզբաղեցուցանեն նորան որ և իցէ գործով, արտաքոյ նորա, նա հարկաւ կ'լինի վատարադր:

Ամենաբարձր աստիճանը բաւական մեծ չէ՞ արդեօք ինքն ըստ ինքեան, որ իւրեան տիրապետող մահկանացուն բաղդաւոր կացուցանէ միմիայն հայեցողութիւնովը այն բանի՝ թէ ի՞նչ է նա: Եթէ պիտոյ է դարձեալ զանազան զուարճութիւնների մէջ ձգել տիրապետողին, որպէս հասարակ մարդիկներին: Տեսանում եմ պարզապէս՝ որ հասարակ մարդու բարեբաղդութեան համար, հարկաւոր է երբեմն հեռացուցանել իւր հայեցուածքը տնական թշուառութիւնից և լցուցանել բոլոր իւր միտքը նորանով՝ որ նա կարողանար լաւապէս կաքաւել: Բայց միթէ կարելի՞ է միևնոյն կարգի մէջ մտնանել տիրապետողին. և կարող է արդեօք նա բաղդաւորաբոյն լինել անձնատուր լինելով այդ ունայն զուարճութիւններին աւելի՞ քան հայեցողութեան իւր վնասութեան վերայ: Վարելի՞ է արդեօք յանդիման կացուցանել նորա մտքին առաւել բաւականացուցիչ առարկայ: 2^է Նշանակում արդեօք այդ՝ խանգարել նորա ուրախութիւնը, զբաղեցուցանելով նորա հոգւոյն ոտների չափաւոր շարժողութեան վերայ երգոց (լաբէլ) ձայներին համեմատ, կամ աշխատութիւնովը յաջող նստուցանելու գնդակը, փոխանակ նորա, որ տան նորան հանդարտապէս զուարճանալու իւրեան չընթապատող վսեմական փառքերի վերայ: Փորձեցէք այդ՝ իրօք, թողէք տիրապետողին միայնակ, առանց որեւիցէ բաւականութեան զբաղմունքների, առանց որեւիցէ հոգացողութեան՝ մտքի մէջ, առանց խօսակից-

ների՝ մտախոհ լինելու իւր վերայ ընդարձակութեանը մէջ, և զուր կհամոզուէք՝ որ տիրապետողը, որը իւրեան տեսանում է (այդ ժամանակ), տկարութիւններով լիքը մարդ է, և որ զգում է նրանց (տկարութիւններին), որպէս և ուրիշը, Այդ պատճառաւ և հեռանում են նորանցից ամենամեծ ջանքով, և տիրապետողները միշտ շրջապատուած են մեծ բաղմութիւնով մարդիկներով, որոնք մեծ հոգս են քաշում՝ որ գործքերից յետոյ անյապաղ հետեւին զուարճութիւնները, և բոլորեքեան վերահասու են լինում նորանց ազատ ժամերին, որպէս զի լցուցանեն նորանց՝ խաղերով, զուարճութիւններով, ամենայն կերպով հեռանալով դատարկութիւնից, այսինքն՝ նորանք շրջապատուած են մարդիկներով, որոնք զարմանալի կերպով հոգս են քաշում՝ որ իշխանը կամ տիրապետողը ոչ մի ժամանակ չմնար միայնակ մտածողական դրութեան մէջ իւր վերայ, իմանալով որ նա կլինի վատարագը, շնայելով նա իշխան է, եթէ կմտածի իւր վերայ:

Առհասարակ բոլոր մարդիկները, որոնք ունին երեւելի պաշտօններ, սովորաբար խիստ բաղմաշխատ, առաւել քան ամենքը զօրանում են նորանով, որ նորանց պարապմունքները անընդհատ արդէք են լինում նորանց՝ մտախոհ լինելու իւրեանց վերայ:

Նկատեցէք, լինիլ նախարար, դիւանադպիր (կանցլեր), զխաւոր նախագահ, չէ՞ նշանակում արդեօք ունենալ բաղմութիւն մարդիկների որոնք խոնջում են ամենայն կողմից, և չեն թողում նորանց համար ոչ մի ժամ օրուանմէջ, յորում կարող լինէին նրանք մտախոհ լինել իւրեանց վերայ, և միայն թէ, երբ ենթարկվում են նորանք բարկութեան, և երբ նորանց ուղարկում են դէպ ի հեռաւոր երկիրներ, ուր չունին ոչ մի պակասութիւն հարստութեան, ծառանքի մէջ, շնայելով այդ բոլորին, նորանք վատարագը են, որովհետեւ և ոչ մինը ևս չէ խանգարում նորանց՝ մտախոհ լինելուն իւրեանց վերայ:

Այդ պատճառաւ շատերը սիրաբորբոք են դէպ ի խաղը, որսորդութիւնը, և դէպ ի ուրիշ զուարճութիւնները, որոնք հոգարարձու են նորանց բոլոր հոգւոյն:

Այդ դիպուածում էապէս հրապուրում է ոչ օգուտը, որին կարելի էր սպասել այդ խաղերից, և ոչ այն որպէս թէ զրած էին զօրանք իւրեանց ճշմարիտ երջանկութիւնը փողերի վերայ, որոնցը կա կի է վստասկել թղթախաղութեան ժամանակ, կամ նապաստակների վերայ, որին հետապնդում են: Ոչ որ չէր ևս ցանկանալ նորան, եթէ պարզապէս առաջարկէին: Մեզ զրաւում է չէ թէ այդ թղթ և խաղաղ շահասօացութիւնը, որը թողարտում է մեզ մտածել մեր թշուառ վիճակի վերայ, բայց հոգածութիւնը, որը հեռացուցանում է մեզ այդ մտքից:

Նորանց է որ մարդիկ սիրում են աշխարհացին շփոթութիւնը և աղմուկը. նորանց է որ բանտը այնքան ահաւոր պատիժ է, այն պատճառաւ և քիչերն են ընդունակ տանելու միայնութիւնը:

Սորանք են ահա այն բոլոր բաները, ինչ որ մարդիկ կարող էին մտածել իւրեանց բաղձաւորութեան համար. և նորանք, որոնք զուարճանում են, պարզապէս հանդէս դուրս բերելով զուարճութիւնների ունայնութիւնը և նուաստութիւնը, ի հարկէ հասկանում են իւրեանց ոչնչութեան մասը, անտարակոյս մեծ ցածահոգութիւն է զուարճութիւն գտանել այդքան անարդ և արհամարհելի գործերի մէջ. բայց նորանք չփոխեն բուն պատճառը, որ մարդիկների համար կարեւոր է կացուցանում այդ ամենից զատարկ բաները, մինչև բոլորովին չառողջանան իւրեանց ներքին և բնական տկարութիւնից, որը կայանում է նորանում՝ որ նորանք չեն կարող հանդարտապէս խորամուխ լինել իւրեանց մէջ, նապաստակը, եթէ գնէին նորանք նորան, չէր պաշտպանել նորանց այդ խորամուխ լինելուց. բայց որսորդութիւնը նախապաշտպանում է, և կարող լինել երբ նորանց յանդիմանում են, որ նորանք հետապնդում են այդպիսի ջերմեանդութիւնով մի առարկայի յետեւից, որը չէ կարող պատճառել նորանց զուարճութիւն, որ չկայ նորանից առաւել անարդ և ունայն բան, եթէ պատասխանէին նորան որպէս հարկն է, եթէ յառաջ լաւ մտածէին, ապա կհամաձայնուէին նորանում. բայց կպատասխանէին միևնոյն ժամանակը՝ թէ զօրանում որո-

նում⁶ են նորանք միայն աղմկալի և սաստիկ զբաղմունք, որը հետաքուցանում է նորանց հասցեալաձգքը իւրեանցից, և թէ՛ պղնդապատակի համար են ընտրում նորանք հրապուրիչ առարկայ, որը նորանց հրապուրում է և ձգում ղեպ ի ինքն բոլոր ուշադրութիւններն Բայց նորանք չեն պատասխանում այն, որովհետեւ իւրեանց չեն ճանաչում: Հարուստ կաղաւթաւորը անխաղախ սրտով կարծում է թէ որսորդութեան մէջ՝ կայ մի տեսակ մեծ և ազնուական բան. այդ ~~բոլորն~~ է, կ'ասէ նա. 'Նոյնն է լինում և միւս առարկաների համար, որոնցմով մարդիկ ներքին մեծ մասը պարապում է: Մենք երեակայում ենք, որ նոյն իսկ առարկաների մէջ կայ մի ներգործական և հաստատուն բան: Հաւանեցուցանում ենք մեզ, որ ստանալով այդ որեւիցէ պաշտօնը, կ'հանգստանանք յետոյ զուարճութիւնով, և չենք զգում մարդկային բնութեան անյադութիւնը (անկուշտութիւնը): Կարծում ենք թէ դատնում ենք հոգեկան անդորրութիւն: Բայց էսպէս գտանում ենք միայն հոգածութիւններ:

Մարդիկների մէջ կայ մի գաղտնի յոժարութիւն, որը ստիպում է նորանց որոնել գործ և պարապմունք արտաքին առարկաների մէջ, որը յառաջանում է նորանց մշտական անկատարելութեան զգացմունքից: Այս նորանց մէջ և մի այլ գաղտնի յոժարութիւն, — մնացորդ նորանց նախնի բնութեան մեծութեան, — որը ասում է նորանց, թէ իրական երջանկութիւնը կայանում է անդորրութեան մէջ: Այդ երկու ընդդիմադարձ յոժարութիւններից կազմվում է պղտոր նախադիմ, ծածկուած նորանց հայեցումներից հոգեւոր խորքին մէջ, որը ստիպում է նորանց ղիմել ղեպ ի անդորրութիւնը անընդհատ աղմուկներով, և միշտ երեակայել՝ որ ~~բոլորն~~ է, որը չունեն, կ'դառնան նորանք, եթէ յաղթահարելով քանի մի չափարութիւններին, որոնք նորանց առաջին ներկայանում են, կ'յաջողուին բանալ այդպիսի կերպով դուռն ղեպ ի անդորրութիւնը:

Այդպէս սահելով անցանում է ողջ կեանքը: Որոշում են անդորրութիւնը, աչքերի առաջն ունենալով քանի մի խոչընդոտութիւններ, և երբ նորանք վերանում են ի անդորրութիւնը

լինում է անտանկելի: Միշտ մտածում են կամ այն աղէտների վերայ, որոնց կրում են, կամ աղէտների վերայ, որոնք սպառնում են: Աւ մանաւանդ, եթէ տեսանէին նորանք իւրեանց բաւականին ապահովացած ամենայն կողմանէ, ձանձրոյթը իւր յատուկ կարողութիւնով չէր դանդաղել եղանկու սրտի խորութիւնից, ուր ունի նա արմատները, և կ'ցուցանէր հոգեւոր թոյնով:

Ահա, թէ ինչու Արնէասը, ասելով Պիւռոսին (որը կարծում էր վայելել անդորրութիւն իւր բարեկամների հետ աշխարհի մեծ մասին տիրապետելուց յետոյ) թէ՛ առաւել լաւ է նմա շտապեցուցանել իւր բաղդատորութիւնը, և այդ իսկ բաղէից զուարճանալ անդորրութիւնով չենթարկուելով այդպէս աշխատութիւնների նորան ստանալու համար, — տալիս էր նմա խորհուրդ, որը յանդիման էր կացուցանում մեծամեծ զօւարութիւններ, նոյնպէս ևս սակաւ հիմնաւորութիւն ունէր, որպէս և զիտաւորութիւնը այդ փառասեր երիտասարդի: Թէ՛ նա՝ թէ՛ միւսը երեակայում էին, որ մարդս կարող է բաւականանալ ինքն իւրեանով և իւր ներկայ բարեքներով, առանց լցուցանելու սրտի դառարկութիւնը երեակայական յոյսերով. դա ստութիւն է: Պիւռոսը չէր կարող լինել երջանիկ, ոչ յառաջ, ոչ տիրապետութիւնից յետոյ, և թերեւս այն թոյլ կեանքը՝ որ առաջարկեց նմա նախարարը, կարողանար ևս առաւել չտալ նմա բաւականութիւն, քան հոգածութիւնը այնպիսի բազմութեան վերայ պատերազմների և ճանապարհորդութիւնների, որը մտածած էր նա:

Աւ այսպէս՝ պիտոյ է խոստովանել, որ մարդս մինչև այն աստիճան վատարադդ է. որ ձանձրանում է մինչև անդամ առանց որեւիցէ կողմնակի պատճառի, լոկ բնական յոժարամտութեան պատճառաւ, և նորա հետ միասին այնպէս ունայն է և թեթեւամիտ, որ ունենալով հազարաւոր էական պատճառներ տրտմութեան, մոխթարվում է չնչին բաներով:

Եթէ քննելք մանրամասնաբար, ապա պիտոյ է առաւել ցուել այն բանի վերայ, որ նորան կարողանում են հրապուրել ամենադատարկ բաները, քան այն աղէտների վերայ, որոնցը պատճա-

սում են նորա նեղութիւնները, նորա զուար-
ճութիւնները առաւել անհիմն են նորա ձանձրու-
թիւնից:

ԳՐԵԳՐԵ ՏԷՐ ՄԵԼԷԵԴԵԼԵԱՆ

ՄԻԻԹԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՐՕՆԻՑ.

Կրօնք համընթացող կացութեանն զամենայն հա-
սակ մարդկութեանն ի նեղութիւնս, ի հալածանս, ի
քաղց, ի ծարաւ, ի մի բան՝ ի բազմալիցում պիտ
ծովու կենցաղէս: Միտիմարենն նորա զհանուր մարդ-
կութեանն զտարաբազկի մեացորդ և զչուսա-
կան յարտասուելի վիճակն իւրեանց. և յորժամ
յամենից իսկ բարեաց պատճառանաց թափա-
ցալք և ի քաղց և ի ծարաւ վիճակաւք յԱնե-
ղին յաւիտենական կամաց՝ ստիպին ծնուցանել
յակամայս զարտասուս յաւս իւրեանց, յորժամ
անագորոյնն մարդկութեանն չլուելոյն զաղի և ո-
ղորմ՝ կական նոցա արարեալ սրանայ թարչի ի
տունս մեծածախ խնայից հանգիսի, կրօնք են
զարձեալ, որ միտիմարենն զնոսա յանտանելի վիշտս
իւրեանց, և և ի յերկիրն տապալել զնոսին անա-
չառելին մահուան, յորժամ տայ նոցին ժամա-
նակս կենաց ի պանդխտութեանս վայրի ոչ առա-
ւել քան զքանի ինչ վայրկեան ժամու, յայն-
ժամ ևս, ահ, կրօնն թեւատարած բաղկօք ի
գիրկս առեալ զնոսին ուրախութեամբ ընդունի,
և առաջի նոցա, իրր ընդ հայելի օրինակաւ,
առնելով զմշտնջենականութիւն յաւիտենական
փառահեղ տեսարանին, զոգցես տայ զգալ՝ զոր
վայրկեղոյն իցեն ընդ զարս յաւիտենականութեան
զքաղցրագոյնն ճաշակ մշտնջենաւոր երջանկու-
թեանս: Լիցի՞ ձեզ աստքէն, ո՞ր մահականացուք,
յիտ հանգստեան տաժանաւոր ձեր ճգանց, ժամ
մի զկայ առնուլ յամենայն աւուր՝ խոկալ ըստ
Պատկալեայ ճշմարտութեան բանի ի յառանձ-
նութեան զանձանց ձերոց զզոյութենէ, զտանել
զանհերք՝ իստ ճշմարտութիւն. և թէ աւուրք հա-
մառօտ տուն մարդոյ առ հանդիմաւորութիւն
վասն ճանապարհին առաջնորդելոյ յերկնաւոր
կայան արդարոց, և չիք հաստատութիւն յայսմ
պանդխտութեան վայրի, ալ ամենայնքն երազ և
ստուերք արագապաց

ԳՐԵԳՐԵ ՏԷՐ ՄԵԼԷԵԴԵԼԵԱՆ

ՔԱՀԱՆԱԳԻՑ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴՈՅ

ՓՈԽԱԳԱՐՁ ՊԱՐՏԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

«Որ քաղց և ծարաւ և զանազան
բեկանք, իբրեւ պարսոյ արժանի
եղիցին . . . և արժանի է յայն
ժամ» էր այ:

(ՏԷՐԱՐԱՆ Ե. 47—48):

1) Հայկական եկեղեցւոյ քահանայն օրինաւոր
ապէս կ'ընտրուի մի և նոյն քաղաքի կամ գիւղի
ժողովուրդից. ուստի քահանայն իւր նուիրական
պաշտօնի պարտաւորութիւնը ճանաչելով՝ եկեղեց-
ւոյ սրբազան խորհուրդները անմեղի կերպով կա-
տարէ, որպէս զի կրկին պատուոյ արժանի համա-
րուի. ըստ այնմ թէ «Որ բարեք վերակացու լի-
նին երկիցունք, կրկին պատուոյ արժանի եղիցին»:

2) Իսկ ժողովուրդը յօժարակամ սիրով քա-
հանայի նիւթական կառավարութեան համար հո-
գրս քաշէ, և չը թողու նորան որ և իցէ կարօ-
տութեան, և նեղութեան մէջ հեծէ և տառապի.
հետեւաբար և պարտաւորի հոռանալ ժողովուրդե-
նից. «Զի արժանի է մշակն վարձու իւրոյ», և հա-
պայ է փոխադարձ պարտաւորութիւնք քահանա-
ւոյն՝ առ ժողովուրդն, և ժողովուրդան՝ առ քա-
հանայս:

3) Այս ժողովուրդն է քահանային իրր հոգե-
ւոր հարազատ որդի. իսկ քահանայն՝ իրր խնա-
մածու հայր, և ժողովուրդան զաւակաց դաստիա-
րակ, և ուսուցիչ, կրթիչ և մարդիկ նոցա Աստու-
ածապաշտութեան, բարոյականութեան սկզբունք-
ներով:

4) Ժողովուրդն է իրր հովուանէր ոչխար, իսկ
նորա անձնագիր հովիւ կը համարուի քահանայն.
որ Ս. Աւետարանի դալարագեղ արօսների վրայ
ճարակեցնելով՝ հոգեորապէս անուցանէ, և ոչխա-
րագլխատ յախշտակող գայլերից պահպանելով՝ Ս.
Արքայութեան փառաբեր մտքներու ծանոթակէ:

5) Ժողովուրդան միտքն է իրր ամուլ անդաս-
տան. որոյ մէջը Ս. Աւետարանի բարի սերմութներ
ցանող հոգեւոր մշակն է քահանայն, որ մշակէ
նոցա զանազան տեսակ առաքինութեան պարսո-
տութիւններով, պահպանելով չար որովանցանե-